ประโยค ป.ธ. ๕
แปล ไทยเป็นมคธ
สอบ วันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕

๑. ก็ในพระนครนั้น มีงานประจำปีชื่อว่า เทศกาลเปิดเผย ฯ ในคราวนั้น แม้ตระกูลที่ไม่(นิยม) ออกไปภายนอก ก็พร้อมกับบริวารออกจากเรือนเดินเท้าเปล่าไปยังฝั่งแม่น้ำ โดย(ที่) ร่างกายมิได้ปกปิด ฯ ในวันนั้น แม้ลูกชายของตระกูลดัง ๆ มีพระมหากษัตริย์ผู้ยิ่งใหญ่เป็นต้น ก็ยืนแอบชิดทางนั้น ๆ ด้วยหมายใจว่า พวกเรา พบหญิงวัยรุ่นที่ถูกใจ ซึ่งมีชาติกำเนิดเสมอตนแล้วจักสวมพวงมาลัย ฯ พราหมณ์แม้เหล่านั้น ก็เข้าไปยังศาลาริมน้ำหลังหนึ่งได้ยืน(คอย) อยู่แล้ว ฯ ขณะนั้น นางวิสาขา เป็นผู้มีอายุรุ่นราว ๑๕-๑๖ ปี แต่งองค์ทรงเครื่องพร้อมสรรพ(ประดับประดาด้วยเครื่องประดับพร้อมสรรพ) เหล่าหญิงรุ่นสาว ๕๐๐ คนห้อมล้อม ตั้งใจว่า จักไปแม่น้ำ อาบน้ำ ถึงสถานที่ตรงนั้นแล้ว ฯ ครานั้นแล เมฆ ก่อตัวขึ้นแล้ว ให้ฝนตกแล้ว ฯ หญิงรุ่นสาว ๕๐๐ นาง รีบเดินเข้าไปยังศาลา ฯ พวกพราหมณ์ พิจารณาดูอยู่ มองไม่เห็นหญิงรุ่นสาวเหล่านั้นแม้สักคนหนึ่ง ที่ต้องด้วยลักษณะเบญจกัลยาณีฯ นางวิสาขา (เดิน) เข้าศาลา ด้วยการเดินไปตามปกตินั่นแล ฯ เสื้อผ้าอาภรณ์เปียกปอนหมดแล้ว ฯ พวกพราหมณ์ เห็นความงาม ๔ ประการของนางแล้ว ประสงค์จะดูฟัน จึงเอ่ยกะกันและกันว่า ลูกสาวของพวกเรา ค่อนข้างจะเฉื่อยชา สามีของนางคนนี้ เห็นทีจักไม่ได้แม้เพียงข้าวปลายเกรียน ฯ ทีนั้น นางวิสาขาจึงพูดกะพราหมณ์เหล่านั้นว่า พวกท่านว่าใครกัน ฯ พราหมณ์. ว่าเธอ (นั่นแหละ) แม่คุณ ฯ นัยว่า เสียงอันไพเราะของนาง เปล่งออกมาประหนึ่งเสียงกังสดาล ฯ

๒. ลำดับนั้น นางจึงเอ่ยถามท่านเหล่านั้นด้วยเสียงอันไพเราะ (เช่นเดิม) อีกว่า เพราะเหตุไร จึงว่า(ดิฉัน) ฯ พราหมณ์. เหล่าหญิงผู้เป็นบริวารของเธอ ไม่ย่อมให้ผ้าและเครื่องประดับเปียก รีบเข้าศาลา (ส่วน) ตัวเธอแม้เพียงจะรีบมายังที่ตรงนี้ ก็ไม่มี กลับปล่อยให้เสื้อผ้าอาภรณ์เปียกปอน

(เสียก่อน) แล้วมา เพราะฉะนั้น พวกฉันจึงพากันว่า (เธอ) ฯ วิสาขา. พ่อทั้งหลาย ท่านทั้งหลายอย่าพูดอย่างนี้ (ความจริง) ดิฉัน แข็งแรงกว่าพวกเหล่านั่น แต่ดิฉันกำหนดเหตุการณ์แล้ว จึงมิได้มาโดยเร็ว ฯ พราหมณ์. เหตุอะไรหรือแม่คุณ ฯ วิสาขา. พ่อทั้งหลาย ชน ๔ จำพวก เมื่อวิ่ง ไม่งาม (และ) ยังมีเหตุแม้อื่นอีกอย่างหนึ่ง ฯ พราหมณ์. แม่คุณ ๔ จำพวกประเภทไหน วิ่งไม่งาม ฯ วิสาขา. พ่อทั้งหลาย เบื้องแรก พระเจ้าแผ่นดิน เสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติแล้ว ทรงเครื่องประจำพระองค์เต็มยศ ถกเขมร วิ่งผ่านพระลานหลวง หางามไม่ ย่อมได้คำติฉินเป็นแน่แท้ว่า ดูรึ พระเจ้าแผ่นดินพระองค์นี้ วิ่งไปดั่งคฤหบดี ก็มิปาน (ต้อง) ค่อย ๆ เสด็จไปนั่นแหละจึงจะงาม ถึงช้างมงคลของพระเจ้าแผ่นดิน ทรงเครื่องแล้ววิ่งไป ก็ไม่งาม ต่อเมื่อ เยื้องย่างไปด้วยลีลาของพญาคชสารผู้ประเสริฐ จึงจะสง่างาม นักบวช เมื่อวิ่ง ย่อมไม่งาม ย่อมได้รับแต่คำครหาถ่ายเดียวเท่านั้นว่า ไฉน สมณะรูปนี้ จึงวิ่งไป เหมือนคฤหัสถ์ แต่ท่านย่อมงาม ด้วยการเดินอย่างอาการของผู้สงบเสงี่ยม สตรี เมื่อวิ่งไม่งาม ย่อมเป็นผู้พึงถูกติเตียนว่า ทำไม หญิงคนนี้ จึงวิ่งไป เหมือนผู้ชาย ย่อมงามด้วยการเดินไปตามธรรมดา พ่อทั้งหลาย ชน ๔ จำพวกเหล่านี้ เมื่อวิ่งไป ย่อมไม่งามเลย ฯ พราหมณ์. แม่คุณ ก็เหตุอื่นอีกอย่างหนึ่ง อะไรเล่า ฯ วิสาขา. พ่อทั้งหลาย ธรรมดา พ่อแม่ ประคบประหงมอวัยวะน้อยใหญ่ เลี้ยงดูธิดา เพราะว่า พวกดิฉัน เป็นสิ่งของที่พ่อแม่พึงขาย พ่อแม่ เลี้ยงดูพวกดิฉันมาเพื่อต้องการจะส่งไปสู่ตระกูลอื่น ถ้าว่า ในเวลาที่พวกดิฉันวิ่งไปเหยียบชายผ้านุ่ง หรือลื่นล้มลงบนพื้นดิน มือหรือเท้าพึงหัก พวกดิฉันก็จะกลายเป็นภาระของตระกูลนั่นแล ส่วนเครื่องแต่งตัวเปียกแล้วก็จักแห้งได้ ดิฉันเป็นผู้กำหนดเหตุการณ์นี้ จงไม่วิ่งไป (อย่างไรล่ะ) พ่อทั้งหลาย ฯ

ให้เวลา ๔ ชั่วโมง กับ ๑๕ นาที.

เฉลย ประโยค ป.ธ. ๕
แปล ไทยเป็นมคธ

๑. ตสฺมึ ปน นคเร อนุสวจฺฉรํ วิวฏนกฺขตฺตํ นาม โหติ ฯ ตทา พหิอนิกฺขมนกุลานิปิ ปริวาเรน สทฺธึ เคหา นิกฺขมิตฺวา อปฺปฏิจฺฉนฺเนน สรีเรน ปทสา ว นทีตีรํ คจฺฉนฺติ ฯ ตสฺมึ ทิวเส ขตฺติยมหาสาลาทีนํ ปุตฺตาปิ อตฺตโน สมานชาติกํ มนาปํ กุลทาริกํ ทิสฺวา มาลาคุเลน ปริกฺขิปิสฺสามาติ ตํ ตํ มคฺคํ นิสฺสาย ติฏฺฐนฺติ ฯ เตปิ พฺราหฺมณา นทีตีเร เอกํ สาลํ ปวิสิตฺวา อฏฺฐสุ ฯ ตสฺมึ ขเณ วิสาขา ปณฺณรสโสฬสวสฺสุทฺเทสิกา หุตฺวา สพฺพาภรณปฺปฏิมณฺฑิตา ปญฺจหิ กุมารีสเตหิ ปริวุตา นทึ คนฺตฺวา นหายิสฺสามีติ ตํ ปเทสํ ปตฺตา ฯ อถโข เมโฆ อุฏฺฐหิตฺวา ปาวสฺสิ ฯ ปญฺจสตา กุมาริโย เวเคน คนฺตฺวา สาลํ ปวิสึสุ ฯ พฺราหฺมณา โอโลเกนฺตา ตาสุ เอกัปิ ปญฺจกลฺยาณสมนฺนาคตํ น ปสฺสึสุ ฯ วิสาขา ปกติคมเนเนว สาลํ ปาวิสิ ฯ วตฺถาภรณานิ เตมึสุ ฯ พฺราหฺมณา ตสฺสา จตฺตาริ กลฺยาณานิ ทิสฺวา ทนฺเต ปสฺสิตุกามา อลสชาติกา อมฺหากํ ธีตา เอติสฺสา สามิโก กญฺชิกมตฺตมฺปิ น ลภิสฺสติ มญฺเญติ อญฺญมญฺญํ กถยึสุ ฯ อถ เน วิสาขา อาห กึ วเทถ ตุมฺเหติ ฯ ตํ กเถม อมฺมาติ ฯ มธุโร กิร ตสฺสา สทฺโท กึสตาลสฺสโร วิย นิจฺฉรติ ฯ

๒. อถ เน ปุน มธุรสทฺเทน กึการณา กเถถาติ ปุจฺฉิ ฯ ตว ปริวาริตฺถิโย วตฺถาลงฺกาเร อเตเมตฺวา เวเคน สาลํ ปวิฏฺฐา ตุยฺหํ เอตฺตกํ ฐานํ เวเคน อาคมนมตฺตมฺปิ นตฺถิ วตฺถาภรณานิ เตเมตฺวา อาคตาสิ ตสฺมา กเถมาติ ฯ ตาตา มา เอวํ วเทถ อหํ เอตาหิ พลวตรา การณํ ปน สลฺลกฺเขตฺวา ชเวน นาคตมฺหีติ ฯ กึ อมฺมาติ ฯ ตาตา จตฺตาโร ชนา ชวมานา น โสภนฺติ อปรมฺปิ เอกํ การณํ อตฺถีติ ฯ กตเม จตฺตาโร ชวมานา น โสภนฺติ อมฺมาติ ฯ ตาตา อภิสิตฺโต ราชา ตาว สพฺพาภรณปฺปฏิมณฺฑิโต กจฺฉํ พนฺธิตฺวา ราชงฺคเณ ชวมาโน

น โสภติ กึ อยํ ราชา คหปติโก วิย ธาวตีติ อญฺญทตฺถุ ครหํ ลภติ สณิกํ คจฺฉนฺโต ว โสภติ รญฺโญ มงฺคลหตฺถีปิ อลงฺกโต ชวมาโน น โสภติ วารณลีฬฺหาย คจฺฉนฺโต ว โสภติ ปพฺพชิโต ชวมาโน น โสภติ กึ อยํ สมโณ คิหี วิย ธาวตีติ เกวลํ ครหเมว ลภติ สมิตคมเนน ปน โสภติ อิตฺถี ชวมานา น โสภติ กึ เอสา อิตฺถี ปุริโส วิย ธาวตีติ ครหิตพฺพา ว โหติ ปกติคมเนน โสภติ อิเม จตฺตาโร ชวมานา น โสภนฺติ ตาตาติ ฯ กตมํ ปเนกํ อปรํ การณํ อมฺมาติ ฯ ตาตา มาตาปิตโร นาม ธีตรํ องฺคปฺปจฺจงฺคานิ สณฺฐเปตฺวา โปเสนฺติ มยํ หิ วิกฺกีณิยภณฺฑํ นาม อมฺเห ปรกุลํ เปสนตฺถาย โปเสนฺติ สเจ ชวมานานํ นิวตฺถทุสฺสกณฺเณ วา อกฺกมิตฺวา ภูมิยํ วา ปกฺขลิตฺวา ปติตกาเล หตฺโถ วา ปาโท วา ภิชฺเชยฺย กุลสฺเสว ภาโร ภเวยฺยาม ปสาธนภณฺฑํ ปน เตเมตฺวา สุกฺขิสฺสติ อิมํ การณํ สลฺลกฺเขตฺวา น ธาวิตมฺหิ ตาตาติ ฯ